

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СТУДЕНТСЬКОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ У ВИЩІЙ ШКОЛІ НА ПРИКЛАДІ ДВНЗ «УЖНУ»

Маріонда Іван,

*кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичного
виховання факультету здоров'я та фізичного виховання,
ДВНЗ «Ужгородського національного університету»*

Актуальність дослідження. Система фізичного виховання та спортивної роботи студентської молоді у ВНЗ вимагає подальшого реформування. На необхідність її вдосконалення багаторазово вказує цілий ряд державних документів, а також на це звертають увагу науковці і педагоги. Актуальність реформування фізичного виховання студентів пов'язана з політичними та економічними реформами в країні, а також з необхідністю підготовки молоді до захисту територіальної цілісності України. Таким чином обґрунтування доцільності організованих занять руховою активністю та пошук оптимальної моделі цього процесу є важливим завданням державного значення.

Мета досліджень полягає в аналізі соціально-економічних і наукових передумов організованих занять руховою активністю студентів та визначення перспектив розвитку студентського фізичного виховання і спорту у вищій школі на прикладі ДВНЗ «УжНУ».

Завдання дослідження: вивчити соціально-економічні та наукові передумови фізичного виховання студентів ВНЗ; визначити стан фізичного виховання і спорту студентської молоді та перспективи розвитку.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення літератури, документів, відомостей успішності студентів, медичних карток.

Аналіз останніх досліджень і документів. Європейська хартія спорту для всіх у 1976 році визнала право кожної людини на заняття фізичною культурою і спортом – важливим фактором розвитку особистості, що потребує

підтримки суспільства. В Міжнародній хартії фізичного виховання і спорту в 1978 року зазначено, що фізичне виховання і спорт є важливими аспектами освіти і культури та покликані розвивати у кожної людини її природні здібності, волю і витримку, сприяти її повному інтегруванню до суспільного життя. Окремі положення цього документу вказують на те, що безперервність фізичного виховання та спортивних тренувань має забезпечуватися протягом усього життя в межах всезагальної і демократизованої освіти.

В Національній доктрині розвитку фізичної культури і спорту та Національній стратегії з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя - здорова нація» говориться про те, що фізична культура, як складова загальної культури, суспільними проявами якої є фізичне виховання та масовий спорт, є важливим чинником здорового способу життя, профілактики захворювань, організації змістовного дозвілля, формування гуманістичних цінностей та створення умов для всебічного гармонійного розвитку людини». Особливо це стосується дітей і студентської молоді.

Вивчення державних документів та літературних джерел показує, що уже з перших років незалежності наша держава звертала увагу на фізичне виховання студентської молоді. Соціальне замовлення нашого суспільства і держави щодо фізичного виховання студентів знайшло найбільш чітке відображення в низці державних документів, прийнятих в Україні впродовж 1992-2018 рр.

До основних нормативних документів, що роз'яснюють статус фізичного виховання студентів і технологію його провадження, відносяться такі: Закон України «Про фізичну культуру і спорт» та інші документи державного значення, в яких говориться про роль фізичної культури і спорту в суспільному житті, про завдання фізичного виховання студентської молоді та відповідальність державних органів за практичну реалізацію фізичного виховання та спортивної роботи.

Виклад основного матеріалу. Аналіз даних офіційної статистики підтвердив нашу гіпотезу про те, що показники фізичної підготовленості і стану здоров'я студентів були кращими у тих вузах, де фізичне виховання проводилося в обсязі чотирьох годин на тиждень, тобто - 140 год. за навчальний рік та по 2 години в кожному з семестрів, виділених на залік, що в сумі складало 144 години. Вірогідно гірші показники були у вищих закладах освіти, де керівництво ВНЗ не знаходило можливості для створення належних умов для фізичного виховання студентів. Тобто там, де навчальні заняття з фізичного виховання проводяться у формі факультативів в обсязі двох годин на тиждень. Про це свідчать і результати досліджень, проведених науковцями кафедри фізичного виховання ДВНЗ «УжНУ». Для прикладу, порівняльний аналіз показників фізичної підготовленості студентів при 2-х та 4-х годинних заняттях впродовж тижня показав такі результати. Час бігу на 100 м. у групах з 2-годинними заняттями на тиждень наприкінці першого семестру не покращився, а в групах з 4-годинними заняттями зменшився на $\pm 0,28$ с; у стрибках у довжину з місця відповідно показники збільшились на ± 7 см та ± 35 см; час бігу на 500 м (дівчата) - зменшився на $\pm 0,15$ с, а у хлопців час бігу на 1000 м зменшився на $\pm 0,12$ с. Разом з тим, дослідження організаційних основ фізичного виховання в УжНУ свідчать про сумніви деяких керівників факультетів в необхідності організації занять з фізичного виховання, як складової навчально-виховного процесу студентів, що призводить до необґрунтованого скорочення обсягу годин, відведених на фізичне виховання.

Зазначені висновки також підтверджуються дослідженнями, проведеними у Волинському державному університеті. Вченими цього ВУЗу встановлено пряму залежність кількості захворювань студентів від наявності занять з фізичного виховання. Зокрема виявлено, що захворюваність студентів на факультетах, після того як було зняті заняття з фізичного виховання на III курсі, зросла у декілька разів. Мінімальна кількість занять з фізичного виховання у деяких вищих навчальних закладах та їх необов'язковість призводить до різкого погіршення діяльності серцево-судинної, дихальної

систем, стану нервової системи, опорно-рухового апарату, зниження загальної витривалості та збільшення кількості гострих захворювань впродовж навчального року.

Також нами встановлено, що соціально-економічна ефективність фізичного виховання студентів поки що не має чіткої аргументації. Фрагментарні наукові дослідження з цієї проблеми зроблені на порівняно невеликому статистичному матеріалі. А це часто ставить під сумнів доцільність здійснення фізичного виховання студентської молоді і на практиці веде до зниження його ефективності. Система фізичного виховання студентської молоді України припускає створення в масштабах країни і на рівні вищих навчальних закладів, визначених стандартизованих, ідеологічних, програмно-нормативних і організаційних основ фізичного виховання та умов для його реалізації. Зокрема, передбачається виконання соціального замовлення держави і суспільства на кондиційну та професійно-прикладну фізичну підготовку студентів (за профілем майбутньої спеціальності), шляхом організації у вищих навчальних закладах факультативних занять з різними практико-діяльними компонентами фізичної культури і реалізацією базового компонента, орієнтованого на покращення особистої фізичної культури.

Висновки. Діюча система фізичного виховання у вищих навчальних закладах України є наразі недосконалою так, як вона не виконує повною мірою соціальне замовлення держави на забезпечення здоров'я, загальної кондиційної і спеціальної професійно-прикладної готовності студентів до життєдіяльності та до належного виконання своїх професійних обов'язків.

Література:

1. Указ Президента України від 9 лютого 2016 року №42/2016 «Про Національну стратегію з оздоровчої рухової активності в Україні на період до 2025 року «Рухова активність - здоровий спосіб життя — здорова нація».
2. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» (1993, 2002).
3. Державна програма розвитку фізичної культури і спорту в Україні (1994).